

Výstava Sto rokov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej PraF UK) definoval ako jednu zo štyroch fakúlt zákon Národného zhromaždenia č. 375/1919 Zb. z. a n. zo dňa 27. júna 1919 o Československej štátnej univerzite v Bratislave, no zriadená bola až na základe nariadenia vlády Československej republiky č. 276/1921 Zb. z. a n. zo dňa 11. augusta 1921 o zriadení Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Svoju činnosť začala v zmysle jeho § 1 začiatkom zimného semestra akademického roku 1921/1922, čo sa stalo 24. októbra 1921.

Vzhľadom na komplikovanú situáciu týkajúcu sa COVID-19 nebola jedinou fakultou, ktorá oslavy svojho jubilea musela posunúť a tak si 100. výročie svojho vzniku pripomenula niekoľkými podujatiami až v septembri 2022. Slávnosti odštartovala vernisáž výstavy s názvom *Sto rokov Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave*, ktorá sa konala dňa 6. septembra 2022 v priestoroch vestibulu v budove Univerzity Komenského na Šafárikovom námestí číslo 6. Výstava vznikla spoluprácou Archívu Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej AUK) s právnickou fakultou a jej zámerom bolo priblížiť dejiny štúdia práva od preduniverzitného obdobia, cez počiatky vzniku fakulty až po súčasnosť. Konceptiu výstavy, ktorá ju členila na dva veľké celky, navrhla Mgr. Mária Grófová z AUK, na textoch sa podieľali archivári¹ i členovia katedier a ústavov PraF UK.² Za výtvarnú stránku a grafický dizajn výstavy pozostávajúcej z 52 obojstranných veľkoformátových panelov umiestnených medzi stĺporadím vestibulu, zodpovedala Mgr. Margaréta Hernando z AUK.

Prvý celok, akési vnútro výstavy, približuje dejiny fakulty a vybrané témy z jej dejín, druhý celok, vonkajšia časť výstavy, predstavuje katedry a ústavy fakulty v súčasnosti.

Panel venovaný **štúdiu práva na území Slovenska pred vznikom Univerzity Komenského** informuje o peregrinácii študentov z územia Uhorska na iné európske univerzity, napr. na univerzity v Prahe (1348), v Krakove (1364) alebo vo Viedni (1365). Štúdium práva sa dalo realizovať na území Slovenska až po založení University Istropolitany (1467 – 1490) v dnešnej Bratislave, neskôr v Trnave na Trnavskej univerzite (1635 – 1777) založenej ostrihomským arcibiskupom Petrom Pázmaňom a následne na Kráľovskej právnickej akadémii, ktorá sa po reorganizácii právnických akadémii v Uhorsku v roku 1874 zmenila na Fakultu štátnych a právnych vied. V roku 1912 bola zriadená Bratislavská uhorská kráľovská Alžbetina univerzita, ktorá fungovala až do roku 1918.

Nasledujúce dva panely prezentujú **vznik Univerzity Komenského v Bratislave a vznik jej právnickej fakulty**. Vláda v novovytvorenej Československej republiky (1918) sa musela

¹ Mgr. Mária Grófová (panely 1 – 4, 9 – 12, 15 – 17), Mgr. Ján Korekáč (panely 18 – 26) a Mgr. Jana Macounová (panely 5 – 8, 13).

² Mgr. Veronika Ťažká (panel 14), JUDr. Mgr. Tomáš Mészáros, PhD. (panely 27 – 28), prof. JUDr. Matúš Nemeč, PhD. (panely 29 – 30), Mgr. Igor Hron (panely 31 – 32), doc. JUDr. Peter Lysina, PhD. a JUDr. Lukáš Mareček, PhD. (panely 33 – 34), doc. JUDr. Marek Domin, PhD. (panely 35 – 36), doc. JUDr. Zuzana Hamuláková, PhD. (panely 37 – 38), doc. JUDr. Ing. Matej Kačaljak, PhD. (panel 39), doc. JUDr. Andrej Beleš, PhD. (panel 40), doc. JUDr. Peter Lukáčka, PhD. a JUDr. Jana Strémy, PhD. (panely 41 – 42), JUDr. Pavol Rak, PhD., Mgr. Nikola Bezáková a JUDr. Eva Ladiverová (panely 43 – 44), Mgr. Tamara Čipková, PhD. a doc. Mgr. Lenka Dufalová, PhD. (panely 45 – 46), doc. JUDr. Andrej Beleš, PhD. a JUDr. Stanislav Mihálik, PhD. (panely 47 – 48), doc. JUDr. Jozef Andraško, PhD. (49), JUDr. Mária Havelková, PhD. (panel 50), Mgr. Erika Rondová, PhD. a Mgr. Dominika Veselá, PhD. (panel 51), PhDr. Anna Lysá, CSc. (panel 52), doc. PhDr. Dušan Stanek, CSc. (panel 52).

popasovať aj s výzvami v oblasti školstva na Slovensku súvisiacimi so zmenou štátneho jazyka z maďarčiny na slovenčinu a so zriadením Československej štátnej univerzity v Bratislave 27. júna 1919, v novembri 1919 následne premenovanej vládny nariadením č. 595/1919 Zb. z. a n. na Univerzitu Komenského v Bratislave. Vznik univerzity i jej právnickej fakulty približujeme nielen dobovými archívnymi dokumentmi, ale aj dobovými fotografiami a predstavujeme osobnosťami z oblasti práva spojené so vznikom fakulty.

Sídlam právnickej fakulty sme venovali štyri po sebe nasledujúce panely. Každý jeden predstavil konkrétnu budovu, v ktorej mala/má fakulta svoje sídlo. Išlo o budovy na Kapitulskej ulici, Šafárikovom námestí, na Múzejnej ulici a na Vajanského nábreží. Štruktúra každého je približne rovnaká, obsahuje informácie o vzniku budovy či jej architektovi, o účele, na sa aký sa využívala, ponúka pohľad do interiérov i pohľad na priestory po rekonštrukciách a adaptačných prácach, čo prezentuje množstvo fotografií.

Samostatný panel venovaný **histórii právnickej fakulty** v skratke načrtáva na základe dobových archívnych dokumentov a fotografií historický vývin fakulty od jej začiatkov, cez vojnové a povojnové obdobie, prelomové 70. roky 20. storočia až po politicko-spoločenské zmeny po roku 1989.

Na ďalších troch paneloch sme prostredníctvom fotografií, preukazov, indexov, vysvedčení, potvrdení, diplomov a iných archívnych dokumentov ponúkli pohľad na **štúdium na právnickej fakulte do roku 1950**. Išlo o ukážky takých dokumentov, ktoré dnešní poslucháči už vôbec nepoznajú, napríklad o dočasný prijímací list riadneho poslucháča, prijímacie listy mimoriadnych poslucháčov, indexy, rôzne študentské preukazy, absolutoriá, ktoré môžeme považovať za predchodcu dnešného dodatku k diplomu, rukou písaná rigorózna písomná časť, kolokvijné vysvedčenia a ukážky rôznych typov diplomov. Medzi skvosty určite patria diplomy z plikou a s privesenou červenou voskovou pečaťou v drevenej miske, ktoré mali podoby stredovekých listín. Nechýbala ani fotografia prvej promócie ženy – právničky v aule na Kapitulskej ulici.

Ďalší samostatný panel predstavuje **spolky na PraF UK**, ktoré na fakulte fungovali od jej vzniku až dodnes, približoval ich vznik, zameranie, pôsobenie a pokiaľ sa dalo, aj činnosť. Za ním sme zaradili panel o **Akademickej knižnici PraF UK**, ktorá je informačným zázemím pre vydávanie študijnej a odbornej literatúry pre výučbu a vedeckú činnosť pedagógov i poslucháčov. Prvé práce začali vychádzať už v roku 1922 v rámci edícií *Knihovna fakulty právnické Komenského univerzity v Bratislave*. Neskôr vznikli ďalšie edície vydávané fakultou do polovice 40. rokov 20. storočia. Od začiatku 90. rokov 20. storočia v rokoch 1992 – 2015 zastrešovalo vydávanie kníh a učebníc vydavateľské oddelenie PraF UK. Súčasťou knižnice je aj registratúrne stredisko PraF UK a referát edičnej a vydavateľskej činnosti. texty dopĺňajú obrázky vydaných prác.

Nasledujúce tri panely sme venovali **insígniám, talárom a medailám PraF UK**, ako aj **akademickým obradom a slávnostiam**. Návštevníci výstavy sa dozvedeli, čo sa pokladá za insígniu v akademickom prostredí, z čoho bol odvodený prvý symbol právnickej fakulty na žezle fakulty a jeho historický význam, na fotografiách spoznávali pôvodné a súčasné insígnie a ich tvorcov (Josef Vydra, otakar Španiel, Andrej Peter), historické i súčasné taláre, ako aj príležitosti, pri ktorých sa používajú. Inou predstavenou témou sú medaily PraF UK vydávané fakultou

pri jej výročiach, ktoré dokumentujú fotografie ich averzov a reverzov, popisy k jednotlivým typom medailí, ako aj informácie o ich udeľovaní.

Na nasledujúcich paneloch sme predstavili **dekanov PraF UK, rektorov, ktorí vzišli z PraF UK a čestných doktorov navrhnutých PraF UK**. Tieto panely majú rovnakú koncepciu – v úvode každej témy sú informácie o spôsobe voľby/vymenovania dekanov a rektorov v priebehu sto rokov, čo sa dialo na základe zákonov upravujúcich vymenúvacie konanie či dĺžku funkčného obdobia, ako aj informácie o tradícii udeľovania čestných doktorátov na našej univerzite, priebehu procesu od návrhu až po udelenie počas obradu v aule. Osobnosti sú radené chronologicky, ich medailóniky dopĺňajú portrétné fotografie, biografické údaje a oblasť, ktorej sa daná osobnosť venovala, v prípade dekanov a rektorov funkčné obdobie, v prípade čestných doktorov dátum udelenia titulu *doctor honoris causa*. Právnická fakulta vyjadrila a odsúdila nemo-rálnosť a protiprávnosť komunistického systému a odsúdila všetky zločiny totalitného režimu krátkym disclaimerom, ktorého autorom je doc. JUDr. Andrej Beleš, PhD. V storočnej histórii našej *alma mater* zastávalo funkciu rektora 44 rektorov, z toho desať z nich vzišlo z právnickej fakulty. Od roku 1928 udelila Univerzita Komenského v Bratislave titul *doctor honoris causa* 124 osobnostiam, z ktorých 19 navrhla PraF UK. Na poslednom paneli vyhradili malú časť informáciám o udeľovaní titulu **emeritný profesor**, pričom PraF UK udelila v roku 2017 a 2018 tento titul iba dvom osobnostiam, ktoré pôsobili na fakulte.

Druhý celok výstavy mapuje **históriu, súčasnosť a smerovanie aktuálnych katedier a ústavov PraF UK** – katedre teórie práva a filozofie práva, katedre rímskeho práva kánonického a cirkev-ného práva, katedre právnych dejín a právnej komparatistiky, katedre medzinárodného práva a medzinárodných vzťahov, katedre ústavného práva, katedre správneho a environmentálneho práva, katedre finančného práva, ústavu európskeho práva, katedre obchodného práva a hospo-dárskeho práva, katedre pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, katedre občianskeho práva, katedre trestného práva, kriminológie a kriminalistiky, ústavu práva informačných techno-lógií a práva duševného vlastníctva, ústavu klinického práva, ústavu telesnej kultúry, ústavu cu-dzojazyčnej právnej komunikácie a ústavu ekonomických vied.

V úvode každého panelu venovanému jednotlivým pracoviskám sú informácie z jeho histórie do-ložené aj fotografiami interiérov historických seminárov, ak sa zachovali, nasledujú informácie o činnosti pracoviska, ktoré sa zameriavajú na vedecké a výskumné oblasti pracovísk, výskumné projekty a granty na národnej aj na medzinárodnej úrovni, na organizovanie vedeckých podujatí, ale tiež informácie o spôsobe výučby na jednotlivých katedrách a ústavoch. Máme možnosť sa zoznámiť s osobnosťami, ktoré jednotlivé pracoviská zakladali, či na nich pôsobili, resp. boli za svoje pôsobenie a celoživotnú prácu ocenené. Niektoré pracoviská zvolili predstavenie svojich pedagogických i nepedagogických pracovníkov krátkymi medailónmi, portrétnymi či skupino-vými fotografiami.

Vďaka výbornému miestu inštalácie videlo výstavu množstvo študentov, ale aj verejnosť, ktorá univerzitu navštívila. Výstava je ešte stále prístupná.

Mgr. Margaréta Hernando
Archív UK v Bratislave